

Pravo na jednakost u Europi: od Unije prema podjeli?

Peter Reading
11. svibnja 2017

This training session is funded under the 'Rights, Equality and Citizenship Programme 2014-2020' of the European Commission.

Pravo na jednakost u Europi

- Od Unije do razjedinjenja?
- Veza između:
 - Direktive o jednakom postupanju i strateški okviri za ljudska prava u EU
 - EU i Vijeće Europe
 - EU i Ujedinjeni narodi

“Sve bliža Unija naroda”

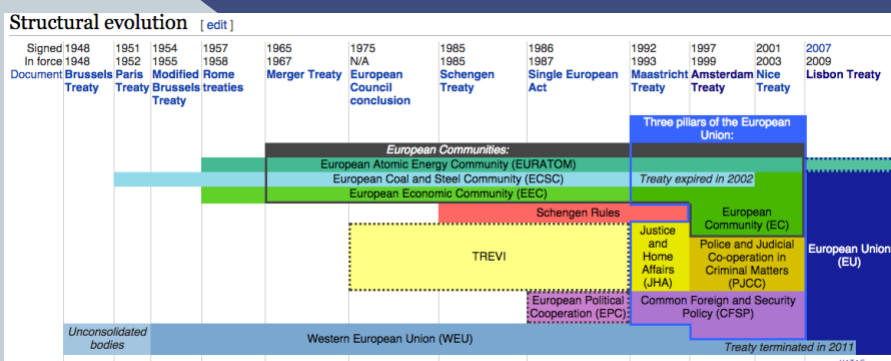
Ugovor iz Rima, 1958.:
 Europska ekonomska
 zajednica (šest država:
 Belgija, Njemačka, Francuska,
 Italija, Luksemburg i
 Nizozemska)

Ugovor o Europskoj
 Uniji, 2009. (sada 28
 država)

3

“Sve bliža Unija naroda”

4

Ljudska prava u EU

"Unija se temelji na vrijednostima poštovanja ljudskog dostojanstva, slobode, demokracije, jednakosti, vladavine prava i poštovanja ljudskih prava, uključujući prava pripadnika manjina. Te su države vrijednosti zajedničke državama članicama u društvu u kojem prevladavaju pluralizam, nediskriminacija, tolerancija, pravda, solidarnosti i jednakost žena i muškaraca."

članak 2., Ugovor o EU

5

Odbacivanje EU i njezinih vrijednosti?

- ◉ Nesposobnost usuglašavanja Direktive o jednakosti, 2008. (invalidnost, starosna dob, seksualno i vjersko opredjeljenje)
- ◉ Odustajanje ili izlazak iz EU
- ◉ Politike prema tražiteljima azila, izbjeglicama i drugim manjinama
- ◉ Islamofobni zakoni i politike

6

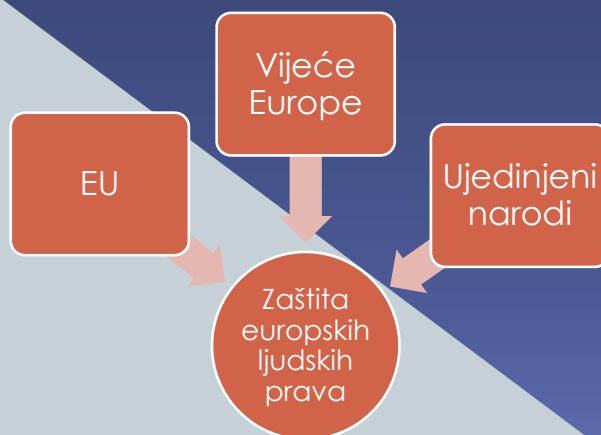
EU i Brexit

- Učinkci izlaska UK-a:
 - neće se primjenjivati direktive o jednakosti;
 - Europska povelja o temeljnim pravima se neće primjenjivati;
 - više neće postojati odgovornost prema Sudu EU-a

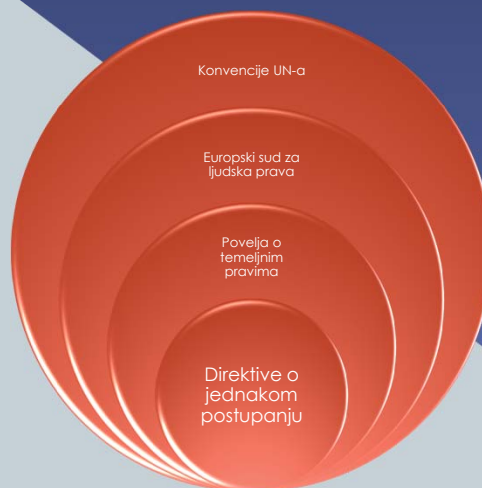
7

Pravo na jednako postupanje u Europi

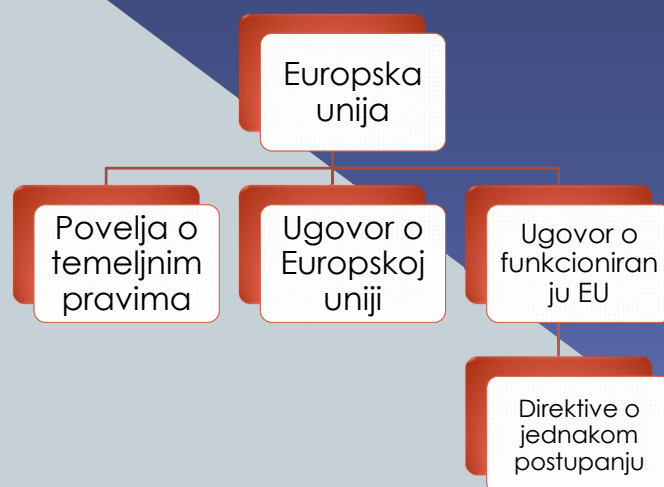
8

Pravo na jednako postupanje: pravni okviri

9

Ugovor iz Lisabona

10

Ugovor iz Lisabona: Ugovor o EU

- ◉ Postavlja ciljeve EU-a vezano uz jednako postupanje i druga ljudska prava
- ◉ Povelja EU o temeljnim ljudskim pravima ima jednaki status kao i Ugovor o EU te Ugovor o funkcioniranju EU : članak 6. stavak 1.
- ◉ Od EU zahtjeva pristupanje Europskoj konvenciji za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda : članak 6. stavak 2.
- ◉ Temeljna prava iz Europske konvencije za zaštitu ljudskih prava i države članice čine "temeljna načela" prava EU : članak 6. stavak 3.

11

Ugovor iz Lisabona: Ugovor o funkcioniranju EU-a

- ◉ Organiziranje funkcioniranja i područja kompetencija EU
- ◉ Osnova za razvijanje direktiva o jednakosti u odnosu na spol, rasno ili etničko podrijetlo, vjeru ili uvjerenje, invalidnost, starosnu dob ili seksualnu orijentaciju: članak 19. (prijašnji članak 13. Ugovora iz Amsterdama iz 1999.):
 - Direktiva 2000/43/EZ o jednakom postupanju bez obzira na rasno ili etničko podrijetlo
 - Okvirna Direktiva 2000/78/EZ
 - Direktiva 2004/113/EZ o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama u pristupu u nabavi robe i kod pružanja usluga
 - preinačena Direktiva 2006/54/EZ o provedbi jednakih načela i jednakog postupanja prema muškarcima i ženama u pitanjima zapošljavanja i rada

12

Povelja o temeljnim pravima

- ◉ Dogovorena u prosincu 2000., ali nije postala pravno obvezujuća do 1. prosinca 2009.
- ◉ Utvrđuje ključna ljudska prava građana EU-a u odnosu na područja kao što su dostojanstvo, jednakost, solidarnost, građanska prava i pravdu tamo gdje EU ima kompetencije
- ◉ Povelja se primjenjuje na sve institucije EU-a, zakonodavstvo, politike i države članice kod primjene zakonodavstva EU-a
- ◉ Povelja se izravno primjenjuje na Sudu Europske unije
- ◉ Nacionalni sudovi moraju primjenjivati Povelju u slučajevima koji uključuju primjenu svih zakona EU-a (uključujući direktive o jednakom postupanju)

13

Povelja o temeljnim pravima

Pravo na nediskriminaciju

- ◉ "Zabranjuje se bilo kakva diskriminacija na temelju spola, rase, boje kože, etničkog ili socijalnog podrijetla, genetskih osobina, jezika, vjere ili uvjerenja, političkoga ili bilo kakvoga drugog mišljenja, pripadnosti nacionalnoj manjini, imovine, rođenja, invalidnosti, dobi ili spolnog usmjerenja.": članak 21. stavak 1.

14

Povelja o temeljnim pravima

	Direktive o jednakom postupanju	Povelja: članak 21.
Status	Obični zakon	Viši: ustavni
Primjena	Države članice	Državne članice i institucije EU (npr. predloženi zakoni)
Osobine	Ograničene na 6 navedenih osobina	Šira primjena (npr. politički stav, jezik)

15

Povelja o temeljnim pravima

Predmet **Achats C-236/09** od 1. ožujka 2011.

Pitanje: Je li Direktiva o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama sukladna s Poveljom?

Činjenice:

NVO je tužila belgijsku vladu tražeći poništenje belgijskih zakona o jednakom postupanju koji dozvoljavaju rodnu diskriminaciju na području osiguranja

Belgijski zakon o jednakom postupanju je implementirao Direktivu 2004/113/EZ o jednakom postupanju prema muškarcima i ženama u pristupu u nabavi robe i pružanju usluga koja je dozvoljavala takvu diskriminaciju
Od Suda EU-a se tražilo tumačenje Direktive.

16

Povelja o temeljnim pravima

Predmet Achats C-236/09 od 1. ožujka 2011.

Presuđeno je da:

Članak 4. zabranjuje izravnu i neizravnu diskriminaciju na temelju spola u nabavi robe ili kod pružanja usluga

Članak 5. stavak 1. sprječava "...uporaba spola kao čimbenika u izračunu premija i davanja u svrhu osiguranja i povezanih financijskih usluga" u ugovorima o osiguranju potpisanim nakon 21. prosinca 2007.

Izuzetak

Članak 5. stavak 2.: neovisno o članku 5. stavku 1., spol može biti odlučujući čimbenik kod procjene rizika "na temelju relevantnih i preciznih aktuarskih i statističkih podataka"

Primjenjuje se samo na ugovore potpisane prije 21. prosinca 2007.;

Države članice moraju prikupiti i objaviti podatke vezano uz spol kao aktuarski čimbenik te revidirati svoju odluku u prosincu 2012.

17

Povelja o temeljnim pravima

Predmet Achats C-236/09 od 1. ožujka 2011.

Presuđeno je da:

U Uvodnoj izjavi br. 4 poziva se na jednako postupanje prema muškarcima i ženama kao temeljnom načelu EU-a

Članak 21. Povelja zabranjuje diskriminaciju na raznim osnovama, uključujući spolnu

Članak 23. zahtjeva jednako postupanje prema muškarcima i ženama na svim područjima

Ne postoji vremensko ograničenje u odnosu na odstupanje u skladu s člankom 5. stavkom 2.

Članak 5. stavak 2. je "neusklađen s člancima 21. i 23." te nije važeći od 21. prosinca 2012.

Osiguravatelji i države članice su dobili određeno vrijeme na raspolaganje kako bi mogli izmijeniti svoje politike i prakse kao i nacionalne zakone.

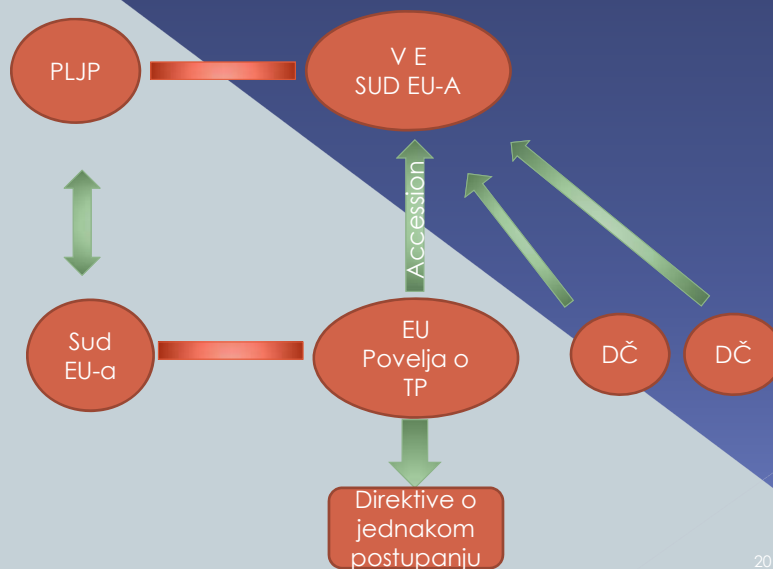
18

EU i Vijeće Europe

19

EU i Vijeće Europe

20

EU i Europska konvencija o ljudskim pravima

- ◉ Ugovor o EU od EU zahtijeva pristupanje Europskoj konvenciji o ljudskim pravima : članak 6. stavak 2.
- ◉ Konvencija trenutno sadrži opća načela prava EU, no ne obvezuje institucije EU da ostavi prostora između zaštite i provedbe
- ◉ Pristupanje će građanima EU omogućiti da podnose zahtjeve na Sudu EU-a kod mogućih slučajeva kršenja Konvencije od strane institucija EU ili država članica u provedbi zakona EU
- ◉ **Nacrt sporazuma iz travnja 2013. je Sud EU-a odbio: Mišljenje 2/13, 18. prosinca 2014.**
Nacrt sporazuma nedovoljno štiti autonomiju EU-a

21

Direktive EU i Europska konvencija o ljudskim pravima

22

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

- Diskriminacija na vjerskoj osnovi ključno je pitanje u Europi, posebice u odnosu na Muslimane
- Pravo na slobodu vjeroispovijesti važno je kod tumačenja Direktive 2000/78/EZ o zapošljavanju te slučajeva na Sudu EU vezanih uz diskriminaciju na vjerskoj osnovi kod zapošljavanja
- Do 2017. nije bilo slučajeva na Sudu EU-a o diskriminaciji na vjerskoj osnovi

23

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Sloboda vjeroispovijesti

- Sloboda mišljenja: članak 9. stavak 1.
- Sloboda iskazivanja vjeroispovijesti
- Ograničenja koja su:
"nužna u demokratskom društvu radi interesa javnog reda i mira, zaštite javnog reda, zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih." članak 9. stavak 2.
- Moguća ograničenja na radnom mjestu :
 - propisana odjeća; zaštita na radu; radni dani; zaštita prava drugih.

24

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

- ◉ **Eweida protiv UK, Chaplin protiv UK**,
Europski sud za ljudska prava, 15. siječnja 2013.
- ◉ Intervencija Komisije za ljudska prava i jednako postupanje
- ◉ Veza između zahtjeva u vezi s diskriminacijom na vjerskoj osnovi i prava iz članka 9. i članka 14.
- ◉ Koji su ključni elementi prava na iskazivanje svoje vjeroispovijesti kod zapošljavanja?

25

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Eweida protiv UK, Chaplin protiv UK

- ◉ Neuspješni zahtjevi u odnosu na izravnu i neizravnu diskriminaciju na vjerskoj osnovi na sudovima u Velikoj Britaniji
- ◉ Jesu li sudovi u Ujedinjenom Kraljevstvu na pravilan način primijenili domaći zakon o diskriminaciju u skladu s člankom 9. i člankom 14.?

26

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Eweida protiv UK, Chaplin protiv UK
Presuđeno je:

Eweida, 5 do 2 je bilo kršenje članka 9.

Chaplin, jednoglasno nije bilo kršenja članka 9.

- Sud je naglasio važnost prava na slobodu vjeroispovijesti i pozitivnu obvezu države da ga zaštiti u privatnom sektoru

Vidljivo nošenje križa ili drugih oznaka ne mora biti **obvezni zahtjev** vjeroispovijesti da bi bio zaštićen

Činjenica da zaposlenik može promijeniti posao nije odlučujući faktor u odnosu na utvrđivanje je li bilo miješanja s pravima iz članka 9., već je faktor kod donošenja odluke o tome jesu li politike bile **proporcijalne**

27

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Eweida protiv UK, Chaplin protiv UK

Relevantna načela u zahtjevima vezanim uz neizravnu diskriminaciju na vjerskoj osnovi:

Eweida

- Uniforma koja jamči profesionalni imidž i brend je legitimni cilj
- Međutim, mjere nisu bile proporcionalne jer:
 - (a) druge vjerske skupine nisu mogle nositi vjersku odjeću zajedno s uniformama BA- a
 - (b) BA je promijenio politiku nošenja uniformi kako bi se dozvolilo nošenje vjerskih predmeta

Chaplin

- Pravila odijevanja za medicinske sestre u bolnicama postoje zbog razloga zdravlja i sigurnosti
- Zabrinutost zbog mogućnosti ozljeđivanja pacijenata s predmetima koji bi mogli zapeti

28

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Achbita protiv G4S Secure Solutions

C-157/15

Bougnaoui protiv Micropole C-188/15

"Presuda Suda EU-a šalje pravi signal, posebno Njemačkoj ...naravno da se kompanijama mora dozvoliti mogućnost zabrane nošenja marama za glavu."

Berlin Leader Alternative für Deutschland, Georg Pazderski.

29

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Achbita protiv G4S Secure Solutions C-157/15

Činjenice: Achbita, Muslimanka zaposlena na recepciji. Nepisano pravilo G4S-a da radnici ne mogu nositi vidljive oznake vjerskog, filozofskog ili političkog uvjerenja.

A. je htjela početi nositi islamsku maramu za glavu, rečeno joj je da je to protivno politici o neutralnosti, nakon toga kompanija formalno uvodu tu politiku.

Presuđeno je:

Značenje vjeroispovijesti i slobode vjeroispovijesti treba se tumačiti u skladu s člankom 9. Europske konvencije o ljudskim pravima

"Prema kolegama, klijentima i onima za koje brinemo postupamo s najvećim poštovanjem"

30

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Achbita protiv G4S Secure Solutions C-157/15

Presuđeno je:

Nema izravne diskriminacije jer se politika odnosi na sva vjerska, filozofska ili politička uvjerenja

U odnosu na neizravnu diskriminaciju:

- Cilj neutralnosti je bio pravdan i u skladu s pravom na poslovanje iz članka 16. Konvencije;
- Cilj je u skladu s presudom u slučaju Eweida;
- Politika je **"primjerena"** u slučajevima u kojima se "provodi istinski na konzistentan i sustavan način"
- Politika je **"nužna" u slučajevima gdje se primjenjuje samo na radnike koji su u kontaktu s klijentima**
- Nacionalni sudovi trebaju odlučiti radi li se o neizravnoj diskriminaciji

31

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Achbita protiv G4S Secure Solutions C-157/15

Analiza:

O neizravnoj diskriminaciji:

- Nije se na odgovarajući način razmotrio status prava na slobodu vjeroispovijesti iz članka 9. te da ono može imati prednost u odnosu na poslovne interese;
- Eweida odlučuje da POSTOJI kršenje prava iz članka 9.;
- Politika je **"primjerena"** u slučajevima u kojima se "provodi istinski na konzistentan i sustavan način": ako se primjenjuje na sve vjeroispovijesti, zašto je to primjereno i proporcijalno?
- Politika je **"nužna" u slučajevima kada se primjenjuje samo na radnike koji stupaju u kontakt s klijentima: na koji način vjerski simboli utječu na njezin profesionalni izgled ili sposobnost da neutralno postupi prema klijentima?**
- Uputan način razmišljanja i uznemiravajući presedan

32

Diskriminacija na vjerskoj osnovi i sloboda vjeroispovijesti

Bougnaoui protiv Micropole C-188/15

Činjenice: Bougnaoui je zaposlena kao inženjerka, nosila je muslimansku maramu za glavu. Klijent je prigovorio i zatražio da je ne nosi. B je dobila otkaz jer ju je odbila skinuti.

Je li spremnost poslodavca da razmotri želju klijenta koji je zatražio uklanjanje marame osnova iz članka 4. stavka 1. Okvirne Direktive

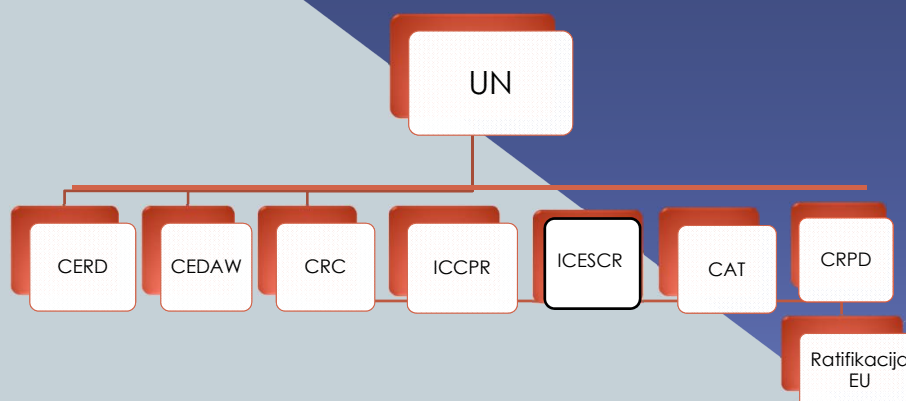
Presuđeno je:

- Iznimka se treba usko tumačiti;
- Primjenjuje se samo kada "priroda određene profesionalne aktivnosti" ili "kontekst unutar kojega se one provode iziskuju neku osobinu";
- Subjektivni razlozi poput želja klijenata nisu relevantni;
- Nije na osnovi vjeroispovijesti

MICROPOLE
Driving Distinction

33

EU i UN

34

Ratifikacija Konvencije o pravima osoba s invaliditetom od strane EU-a

35

Ratifikacija Konvencije o pravima osoba s invaliditetom od strane EU-a

- Stupila na snagu 3. svibnja 2008., EU ratificirala Konvenciju 11. siječnja 2011.
- Prva ratifikacija neke konvencije o ljudskim pravima od strane EU-a: ratifikacija drugih konvencija UN-a?
- Konvencija o pravima osoba s invaliditetom obvezuje institucije i pravo EU-a

36

Ratifikacija Konvencije o pravima osoba s invaliditetom od strane EU-a: implikacije

- Pravo Eunije u potpunosti usklađeno s Konvencijom:

- nema zaštite od diskriminacije na temelju invaliditeta u uslugama, stanovanju, obrazovanju i zdravlju (vidi prijedlog Direktive)
- Odbor za Konvenciju o pravima osoba s invaliditetom – zaključne primjedbe o EU, 2/10/2015

- Konvencija je važna u odnosu na tumačenje prava o diskriminaciji na temelju invaliditeta
 - značenje invaliditeta
 - zahtjev za razumnom prilagodbom

37

Sudske presude o diskriminaciji na temelju invaliditeta

Chacon Navas C-13/05 11. srpnja 2006.

Značenje invaliditeta

Nema definicije u Okvirnoj Direktivi 2000/78/EZ

Odluka: odnosi se na "ograničenje koje je posljedice fizičke, mentalne ili psihološke nesposobnosti, a koje toj osobi onemogućava sudjelovanje u profesionalnom životu" te u velikoj vjerojatnosti "traje dugoročno"

Bolest sama po sebi ne smatra se invaliditetom

38

Sudske presude o diskriminaciji na temelju invaliditeta

Ring C-335/11 i Werge Germany C-337/11 11. travnja 2013.

Činjenice:

- Gđa Ring je radila za Stambenu udrugu te je stalno trpjela bol u leđima. Gđa Werge radila kao pomoćnica u uredu, sudjelovala je u prometnoj nesreći u kojoj je ozlijedila glavu
- Obje su dobile otkaz u skladu s ugovorima koji su predviđjeli otkaz s otkaznim rokom od mjesec dana u slučaju bolovanja od ukupno 120 dana tijekom razdoblja od 12 mjeseci
- Podnositeljice zahtjeva su tvrdile da imaju invaliditet te da im se trebala ponuditi razumna prilagodba s nepunim radnim vremenom

39

Sudske presude o diskriminaciji na temelju invaliditeta

Ring C-335/11 i Werge C-337/11 11. travnja 2013.

Presuđeno je:

Budući da je EU ratificirala Konvenciju, Direktiva 2000/78 se što je to prije moguće mora tumačiti dosljedno

Definicija koja se primijenjuje u skladu s Konvencijom (čl. 1.):

“uključuje one koji su imaju dugoročno fizičko, mentalno, intelektualno ili osjetilno oštećenje koje u interakciji s raznim preprekama može ugroziti njihovo sudjelovanje u društvu na jednakim osnovama.”

40

Sudske presude o invaliditetu

Ring C-335/11 i Werge C-337/11 11. travnja 2013.

Presuđeno je:

- Bolest može biti invaliditet ako uključuje:

"ograničenje koje je posljedice fizičke, mentalne ili psihološke nesposobnosti koja u interakciji s raznim preprekama može ugroziti puno i učinkovito sudjelovanje te osobe u profesionalnom životu na jednakim osnovama kao i drugi radnici, te je tkavo ograničenje dugoročno"

- Skraćivanje radnog vremena može se smatrati primjerenom prilagodbom

Kaltoft C-354/13 Danska, 18. prosinca 2014.: sličan pristup pretilosti

41

Zaključci

- Nakon 60 godina napretka EU, regresija članica EU i ugrožavanje vrijednosti
- Direktive o jednakom postupanju su u bliskoj vezi s okvirima za ljudska prava u EU, Vijeću Europe i UN-u te su osnova za razumijevanje poveznice
- Mora se promicati važnost EU, posebice vezano uz poštivanje ljudskih prava i zaštitu od diskriminacije

42